



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 211/2010-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. septembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti Š. F., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. D., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 241/2007, za účasti Okresného súdu Bratislava II, takto

r o z h o d o l :

Základné právo Š. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 241/2007 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. apríla 2010 doručená sťažnosť Š. F., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. D., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 241/2007.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je odporcom v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 21 C 241/2007 vo veci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Návrh na začatie konania podala navrhovateľka 22. novembra 2007. Okresný súd vyzval odporcu 14. januára 2008 na vyjadrenie k návrhu. Sťažovateľ doručil vyjadrenie k návrhu prostredníctvom svojho právneho zástupcu okresnému súdu 28. januára 2008. Navrhovateľka prostredníctvom právneho zástupcu zaujala stanovisko k vyjadreniu sťažovateľa v liste doručenom okresnému súdu 17. apríla 2008. Dňa 18. apríla 2008 právna zástupkyňa sťažovateľa oznámila okresnému súdu, že jej vypovedal splnomocnenie na zastupovanie.

Okresný súd nariadil termín pojednávania na 6. jún 2008, na ktorom sa nezúčastnila navrhovateľka ani jej právny zástupca a svoju neúčast' ospravedlnili. Sťažovateľ sa taktiež nezúčastnil pojednávania, avšak písomne sa ospravedlnil.

Vo veci bol nariadený ďalší termín pojednávania na 24. september 2008. Na pojednávanie sa dostavil sťažovateľ so svojim právnym zástupcom JUDr. P. D. Pojednávanie sa opätovne nezúčastnila navrhovateľka ani jej právny zástupca. Pojednávanie bolo odročené na 28. november 2008, na ktoré sa opätovne nedostavila navrhovateľka ani jej právny zástupca. Pojednávanie bolo odročené na 6. február 2009, na ktoré sa dostavil

právny zástupca navrhovateľky a požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu, že potrebuje skutočnosti, ktoré sa dozvedel na pojednávaní zo spisu sp. zn. 10 C/282/2005, s navrhovateľkou prerokovať, a uviedol, že do jedného mesiaca oznámi ďalší postup. Právny zástupca navrhovateľky lehotu nedodrжал a ani neoznámil okresnému súdu ďalší postup. Okresný súd písomne 22. júla 2009 a 7. decembra 2009 urgoval právneho zástupcu navrhovateľky na oznámenie stanoviska k veci. Na výzvy okresného súdu právny zástupca nereagoval.

Dňa 10. decembra 2009 podal sťažovateľ sťažnosť na prieťahy v konaní. Predsedníčka okresného súdu mu v prípise z 15. decembra 2009 oznámila, že sťažnosť hodnotí ako nedôvodnú, pretože úkony súdu vo veci boli plynulé, v primeraných časových intervaloch, nenariadenie termínu pojednávania bolo spôsobené skutočnosťou, že okresný súd vyhovel návrhu právneho zástupcu navrhovateľky, ktorý predpokladal uzavretie mimosúdnej dohody medzi účastníkmi, a ak aj súd vo veci nekonal, bolo to spôsobené nečinnosťou navrhovateľky a jej právneho zástupcu. Podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne vo veci mal byť nariadený termín pojednávania vo februári 2010. Odvtedy uplynuli dva mesiace a sudkyňa termín pojednávania nenariadila. Právny zástupca navrhovateľky sa podľa sťažovateľa nikdy nepokúsil o uzavretie mimosúdnej dohody a nikdy sťažovateľa v súvislosti s touto skutočnosťou nekontaktoval.

Podľa názoru sťažovateľa došlo postupom okresného súdu v namietanom konaní k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol o sťažnosti tak, že v náleze vysloví porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 241/2007 a prizná mu finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € a úhradu trov konania pred ústavným súdom.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 211/2010-10 z 20. mája 2010 sťažnosť prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti a zároveň oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Predsedníčka okresného súdu sa k sťažnosti vyjadrila v prípise sp. zn. Spr. 2068/2010 z 10. augusta 2010, v ktorom okrem iného uviedla:

„... Na Okresný súd Bratislava II bol dňa 22. 11. 2007 doručený návrh navrhovateľky: J. F., B. proti odporcovi: Š. F., B., o vyporiadanie BSM.

Vec bola pridelená sudcovi JUDr. D. B. V ďalšom je z obsahu spisu zrejmé, že sudkyňa vo veci konala plynulo (výzvy na zaplatenie súdneho poplatku, na vyjadrenie sa k návrhu a iné), ako i stanovené termíny pojednávania, na ktoré sa navrhovateľka opakovane nedostavila.

Z uvedeného je možné konštatovať, že prieťahy, ktoré aj v konaní vznikli, boli zavinené výlučne nečinnosťou navrhovateľky, resp. jej právneho zástupcu a nie nečinnosťou súdu. Aktuálne zo súdneho spisu uvádzam, že vo veci je stanovený termín pojednávania na deň 01. 10. 2010 o 11.30 hod. ...“

Predsedníčka okresného súdu zároveň ústavnému súdu oznámila, že netrvá na konaní ústneho pojednávania, „*nakoľko by to neprinieslo ďalšie objasnenie veci*“.

Prípisom z 18. augusta 2010 vyzval ústavný súd právneho zástupcu sťažovateľa, aby sa vyjadril, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň mu zaslal vyjadrenie predsedníčky okresného súdu z 10. augusta 2010 na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právny zástupca sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 30. augusta 2010 oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, a zároveň uviedol:

„Právny zástupca navrhovateľky dňa 6. 2. 2009 požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu, že potrebuje skutočnosti, ktoré sa dozvedel na pojednávaní zo spisu 10 C/282/2005 konzultovať s navrhovateľkou s tým, že dôjde k mimosúdnej dohode. Súd uznesením pojednávanie odročil na neurčito s tým, že právny zástupca navrhovateľky

oznámi v lehote 1 mesiaca ďalšiu dispozíciu návrhu. To znamená, že táto sudcovská lehota uplynula najneskôr dňa 6. 3. 2009 a odvtedy až do podania ústavnej sťažnosti, ktorá bola doručená ústavnému súdu dňa 31. mája 2010 súd vo veci nekonal.

Podľa § 53 ods.1, 2 O. s. p. má súd možnosť pri sťažnosti postupu konania uložiť uznesením poriadkovú pokutu a to sa nestalo. Som presvedčený o tom, že v mojom prípade nejde o zložitú vec nakoľko predmet vypořádania je jednoduchý. Nadalej trvám na tom, že Okresný súd Bratislava II mohol prejednať vec bez porušenia mojich základných práv a slobôd vyplývajúcich z čl.48 ods.2 Ústavy SR, ale svoju zodpovednosť za nekonanie presúva na navrhovateľku resp. jej právneho zástupcu namiesto toho, aby využil všetky dostupné prostriedky, aby mohol v konaní pokračovať.“

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 241/2007.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade

s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zistil, že predmetom namietaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ústavný súd je názoru, že po právnej stránke ide o štandardnú občianskoprávnu vec patriacu do rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva, a preto namietané konanie nemožno považovať za právne zložité. Doterajší priebeh namietaného konania podľa zistení ústavného súdu nesignalizuje ani skutočnosť, že by išlo o konanie, ktoré možno hodnotiť ako skutkovo zložité.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd po preskúmaní predloženého spisu zistil, že sťažovateľ poskytoval v namietanom konaní okresnému súdu potrebnú súčinnosť, keďže na jeho výzvy reagoval včas a zúčastňoval sa nariadených pojednávaní (okrem jedného, z ktorého sa ospravedlnil), preto nemožno formulovať záver, že by sťažovateľ svojím správaním negatívne ovplyvňoval jeho doterajší priebeh. Ústavný súd vzal na vedomie, že ani predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 10. augusta 2010 nemala k správaniu sťažovateľa v namietanom konaní žiadne námietky.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v namietanom konaní došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Z predloženého spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 21 C 241/2007 ústavný súd zistil, že okresný súd od doručenia žaloby 22. novembra 2007 do nariadenia prvého pojednávania 6. júna 2008 postupoval plynulo, vyzval navrhovateľku na zaplatenie súdneho

poplatku (4. decembra 2007) a následnými procesnými úkonmi (11. januára 2008, 6. februára 2008 a 7. apríla 2008) zabezpečil realizáciu procesných práv účastníkov konania v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

V období od 6. júna 2008 do 6. februára 2009 okresný súd nariadil vo veci spolu 4 pojednávania, ktoré boli odročené z dôvodu neprítomnosti či už oboch účastníkov konania (6. júna 2008), alebo len navrhovateľky. Na poslednom z týchto pojednávaní 6. februára 2009 právny zástupca navrhovateľky okresnému súdu navrhol, aby pojednávanie odročil na neurčito pre účely pokusu o mimosúdne vyriešenie sporu. V nasledujúcom období, teda od 6. februára 2009 až do podania sťažnosti ústavnému súdu (28. apríla 2010), okresný súd 2-krát bezvýsledne urgoval právneho zástupcu navrhovateľky v súvislosti s oznámením výsledku mimosúdneho riešenia sporu (22. júla 2009 a 3. decembra 2009). Keďže právny zástupca navrhovateľky na výzvy okresného súdu nereagoval, okresný súd mu uznesením č. k. 21 C 249/2007-77 z 5. februára 2010 uložil poriadkovú pokutu. Proti tomuto rozhodnutiu podal právny zástupca navrhovateľky odvolanie (4. marca 2010); okresný súd vec predložil 12. apríla 2010 Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na účely rozhodnutia o odvolaní. Po vrátení spisu krajským súdom (28. apríla 2010) ako predčasne predloženom okresný súd uznesením č. k. 21 C 241/2007-83 zo 17. mája 2010 opravil chyby v uznesení z 5. februára 2010 o uložení poriadkovej pokuty a následne nariadil termín pojednávania na 1. október 2010.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prierah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné prierahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý treba vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prierahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prierahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

Postup okresného súdu v doterajšom priebehu namietaného konania síce nie je optimálny, ale podľa názoru ústavného súdu sa nevyznačuje takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, a to aj napriek tomu, že trvá takmer tri roky.

Ústavný súd už v predchádzajúcich prípadoch judikoval, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, III. ÚS 59/05). Na kratšie obdobia nečinnosti všeobecného súdu ústavný súd spravidla prihliada len vtedy, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili dĺžku súdneho konania (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01). V prípade, keď ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti zistil, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku ústavy (napr. II. ÚS 57/01), prípadne návrhu nevyhovел (napr. I. ÚS 57/01).

Ako ojedinelú nečinnosť v namietanom konaní považuje ústavný súd obdobie od februára 2009 do februára 2010. Ústavný súd zohľadnil, že v danom prípade ide o obdobie, v rámci ktorého okresný súd na návrh právneho zástupcu navrhovateľky poskytol účastníkom konania časový priestor na mimosúdne vyriešenie sporu, pričom počas neho dvakrát bezvýsledne urgoval právneho zástupcu navrhovateľky, aby mu podal správu o výsledku mimosúdneho riešenia sporu účastníkmi konania a následne mu uložil poriadkovú pokutu.

S ohľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania a jeho priebeh ústavný súd zohľadňujúc svoju doterajšiu judikatúru dospel k záveru, že v danom prípade nemožno postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 241/2007 kvalifikovať ako porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Nad rámec tohto nálezu ústavný súd považoval za potrebné uviesť, že v prípade, ak bude v ďalšom postupe okresného súdu v namietanom konaní dochádzať k neospravedliteľnej nečinnosti, alebo neefektívnej činnosti, sťažovateľovi nič nebráni v tom, aby sa sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy opätovne uchádzal o ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2010